

DET KONGELIGE
FORSVARSDÉPARTEMENT

Statsråden

Den særskilte komité
Stortinget

Tidl. ref.
Brev datert 9. des. 2011

Vår ref.
2011/01711-79/FD II 4/HMY/357

Dato 22 DES 2011

**SVAR PÅ SPØRSMÅL VEDRØRENDE REDEGJØRELSE I STORTINGET 10.
NOVEMBER 2011 OG ANGREPENE 22. JULI 2011**

Jeg viser til brev fra Den særskilte komité med spørsmål knyttet til den redegjørelse daværende forsvarsminister Grete Faremo ga i Stortinget 10. november 2011.

I tillegg til å besvare disse spørsmål, besvares etter avtale med Justisdepartementet også spørsmål nr. 8 som opprinnelige ble stilt til justisministeren. Sikkerhetsloven faller inn under forsvarsministerens konstitusjonelle ansvarsområde.

Samhandling Forsvar og politi

1. Justisministeren sa i sin redegjørelse at man burde se nærmere på muligheten for ytterligere samhandling mellom politi og Forsvar. Kan forsvarsministeren utdype hvordan dette kan skje?

Svar:

Relevante ordninger for samarbeid mellom sivil sektor og Forsvaret er i ferd med å bli gjennomgått. Politiets og Forsvarets ansvarsforhold ligger fast. Med dette som grunnlag er det en målsetting å sikre at relevante kapasiteter fra Forsvaret settes inn hurtig og effektivt hvis det anmodes om militær bistand. Samhandling mellom Forsvaret og politiet krever avklart ansvarsfordeling, effektive prosedyrer og en aktiv søken etter samarbeid når kriser oppstår, både fra Forsvarets og sivile myndigheters side. Det er viktig at sivile og militære myndigheter har kjennskap til hverandres behov og kapasiteter. Måltrettet og regelmessig øving og trening er viktig for å oppnå dette. Som det fremgår av redegjørelsen, ble det i 2007 opprettet liaisonordning fra Forsvaret til

politiet, noe som bidrar til bedre informasjonsutveksling og koordinering i krisesituasjoner. Det er særlig viktig at relevante avdelinger i Forsvaret og politiet gjennomfører felles trening og øvelser knyttet til bistand i forbindelse med terror. Dette er viktig for at Forsvarets kapasiteter hurtig og effektivt kan yte bistand i slike kritiske situasjoner. Arbeidet rettes mot å styrke den samlede krisehåndteringsevne, uten at dette dermed trekker justissektorens overordnede ansvar for samfunnssikkerheten i tvil.

2. Det varsles at Forsvarsdepartementet og Justisdepartementet vil foreta en gjennomgang av bistandsinstruksen med vekt på anvendelsesområde, prosedyrer og kommandoforhold. Hvilke konkrete erfaringer fra 22. juli er det særlig som nødvendiggjør en slik gjennomgang?

Svar:

Gjeldende instruks om Forsvarets bistand til politiet (bistandsinstruksen) er fastsatt ved kgl. res. av 28. februar 2003. Instruksen beskriver legale rammer og prosedyrer for samarbeidet mellom politiet og Forsvaret. Prosedyrene er imidlertid ikke til hinder for raske beslutninger om bistand i tidskritiske situasjoner. Instruksen inneholder bestemmelser for slike hastetilfeller, hvor det er behov for rask kommunikasjon mellom Forsvaret og politiet (§ 11). I slike situasjoner gjennomføres det forhåndsvarsling mellom berørte ledd i politiet og i Forsvaret. Slik ble prosedyrene også praktisert 22. juli 2011. Vurderingen av erfaringer fra denne dagen bør avvete politiets egen evaluering og 22. juli-kommisjonens anbefalinger.

På generelt grunnlag og med tanke på fremtidige situasjoner av ulik karakter, vil bistandsinstruksen bli gjennomgått. Formålet er å sikre et mer effektivt bistandsregime, blant annet gjennom fokus på nødvendig og gjensidig bevissthet om tilgjengelige kapasiteter og proaktiv tilnærming i en tidlig krisehåndteringsfase, både hos politiet og i Forsvaret.

Forsvaret og Heimevernet (HV)

3. I sin redegjørelse peker Forsvarsministeren på at Stortingets tidligere vedtak om å gjøre inndragning av tennstempel til en permanent ordning (Budsjett-innst.nr. 7 2006-2007) forsinket HV i deres arbeid med å sikre bygninger i Oslo sentrum. Forsvarsministeren forsikret at hun i fremtiden ville finne ordninger som ikke unødig ville forsinke HVs evne til å stille klar. Hvilke ordninger ser Forsvarsministeren for seg at kan tas i bruk?

Svar:

HVs struktur, utrustning og pålagte klartider er i utgangspunktet etablert for å løse HVs militære oppgaver, slik disse er beskrevet i St.prp. nr. 48 (2007-2008). En klartid eller beredskapstid er et tidskrav om når en avdeling senest skal kunne stille klare til operativ innsats. Tiden inkluderer oppmøte, oppsetning og eventuelt oppøving. Alle

avdelinger vil gjøre sitt ytterste for å være klar så raskt som mulig innenfor den gjeldende beredskapstiden.

Alvorlig kriminalitet og håndtering av trusler om terror eller terroranslag er i utgangspunktet politiets oppgave, men vil, etter anmodning fra politiet, kunne bli håndtert med støtte fra HV. Dette gjelder særlig vakthold og sikring av viktige objekter og infrastruktur. Ved anmodning om bistand fra politiet, vil styrkene klargjøres og settes inn så raskt som mulig, men de er ikke pålagt spesifikke klartider for dette. HVs krav til klartider er betydelig lengre enn den faktiske reaksjonstiden 22. juli.

Ordninger for oppbevaring og tilgjengelighet når det gjelder ammunisjon, våpen og tennstempler er utarbeidet og iverksatt for å sikre at HV skal være i stand til å løse de pålagte militære oppgavene i tråd med gjeldene klartider. Der hvor oppsetningssted for det enkelte heimevernsområdet sammenfaller med heimevernsdistriktets standkvarter, er våpnene i stor grad lagret på oppsetningsstedet. Dette er en god og sikker forvaltningsmessig løsning som også tilfredsstillende de beredskapsmessige krav, siden mannskapene uansett må møte på oppsetningsstedet før de er i stand til å løse pålagte oppdrag. Der hvor avstandene er store, eller infrastrukturen ikke er til stede, er regelen at mannskapene har våpnene hjemme.

Om ordningen med inndragning av tennstempler sa statsråd Faremo følgende i sin redegjørelse 10. november: «Jeg vil forsikre meg om at det i fremtiden finnes ordninger som ikke unødige forsinker HVs evne til å stille klar.» I lys av dette er forsvarssjefen bedt om å vurdere de etablerte rutinene vedrørende oppbevaring og utlevering av tennstempler for å unngå unødige forsinkelser under klargjøring i fremtiden. Når denne vurderingen foreligger, vil departementet se nærmere på et eventuelt behov for å endre rutinene.

Noen av HVs personell ble 22. juli innledningsvis oppsatt med skarp ammunisjon opprinnelig beregnet for øvingsformål. Forsvarets bruk av denne skarpe ammunisjons-typen er tillatt i operasjoner i fredstid. Denne ammunisjonstypen brukes til øving på kortere hold, da den medfører mindre fare for rikosjetter. Den er like effektiv som annen type ammunisjon av samme kaliber og var godt egnet for det aktuelle oppdraget. Ammunisjonstypen er imidlertid ikke tillatt brukt i væpnede konflikter, jf. Haag-deklarasjonen av 1899. Hadde imidlertid angrepene 22. juli vært en slik konflikt, ville oppsetting med øvingsammunisjon vært bruk av feil type ammunisjon. Dette er erfaringer som må tas med i de videre vurderinger.

Ammunisjon er i stor grad lagret på sentrale lagre utenfor det enkelte oppsetningssted. HV og Forsvarets logistikkorganisasjon (FLO) vil vurdere ordninger for å sikre raskere tilgang til ammunisjon og andre kritiske forsyninger. Et mulig tiltak kan være å etablere lokale lagre i de områder hvor det sentrale lageret ligger langt unna oppsetningsstedet.

4. Forsvarsministeren forsvarte nedleggelsen av HV-016 desember 2010. HV-016 opererte med en responstid på mellom 1,5 og 2,5 timer, selv om de formelle krav til responstid var 24 timer. I hvilken grad mener statsråden nedleggelsen av HV-016 bidro til å forlenge tiden det gikk for å sikre sentrale bygg og personer under terrorangrepet?

Svar:

Fire av HVs elleve distrikter hadde 016-tropper i sine innsatsstyrker. HV-016-troppene i hhv. HV-02 i Oslo, HV-08 i Stavanger, HV-09 i Bergen og HV-12 i Trondheim, var ikke separate enheter i HV, men en del av HVs innsatsstyrker. Innsatsstyrkenes beredskapstid gjaldt også for HV-016 som en integrert del av denne styrken. Ved en bistandsanmodning vil alle styrkene klargjøres og settes inn så fort som mulig innen den gitte klartiden.

Tidsaspektet for Forsvarets sikring av sentrale bygg og personer 22. juli 2011 må vurderes i lys av når politiet anmodet om støtte iht. bistandsinstruksen. Forsvaret iverksatte på eget initiativ forberedelser i mange avdelinger like etter at bomben smalt i regjeringskvartalet, i påvente av mulige bistandsanmodninger fra politiet. Da anmodningen fra politiet i Oslo kom, var Forsvaret derfor raskt i stand til å stille enheter, blant annet HV-02s innsatsstyrke og personell fra Hans Majestet Kongens Garde (HMKG). Innsatsstyrkene responderte på bistandsanmodningen som forutsatt, godt innenfor de beredskapstider som gjelder og med adekvate styrker. Nedleggelsen av HV-016 bidro derfor ikke til å forlenge Forsvarets responstid. Sjef HV-02 har opplyst at styrkene kunne ha stilt tidligere dersom politiet hadde anmodet om dette.

5. Statsråden hevdet i brev til Fremskrittspartiets stortingsgruppe 26. november 2010 at det var andre avdelinger i Heimevernet som hadde overtatt oppgavene til HV-016, slik at det ikke skulle være tvil om at de oppgavene HV-016 hadde hatt, fortsatt var ivaretatt. Hvordan mener statsråden dette fungerte i forbindelse med angrepene den 22. juli 2011?

Svar:

I utgangspunktet kan alle Forsvarets tilgjengelige ressurser ved behov bistå sivile myndigheter. I sammenheng med terrorisme kan Forsvaret bistå med både anti-terrorkapasiteter og kontra-terrorkapasiteter. Anti-terror innebærer forebyggende tiltak for å avdekke mulige terrorplaner og for å redusere sårbarhet overfor en gitt trussel, herunder vakthold og sikring. Kontra-terror innebærer tiltak for aktivt å bekjempe terrorvirksomhet. Det er Forsvarets Spesialkommando (FSK) som er forutsatt å kunne støtte politiet med kontra-terrorkapasitet. På lik linje med alle andre militære avdelinger kan HV, etter anmodning, også yte bistand til sivile myndigheter med anti-terrorkapasiteter ved terroranslag. Dette gjelder særlig vakthold og sikring av viktige objekter og infrastruktur. Dette ivaretas i første rekke av innsatsstyrkene som er HVs høyest prioriterte avdelinger. Oppfølgings- og forsterkningsstyrkene har lavere beredskap og skal kunne overta/forsterke oppdrag som allerede er etablert, eller etablere nye oppdrag hvis nødvendig.

Innsatsstyrkene responderte 22. juli 2011 på politiets bistandsanmodning som forutsatt, og ivaretok oppgavene i henhold til gitt oppdrag.

6. Vil statsråden vurdere gjenoppretting av HV-016-avdelinger eller tilsvarende avdelinger i lys av angrepet den 22. juli?

Svar:

Etter terrorangrepet 22. juli er det naturlig at alle sider ved forsvarssektorens støtte til sivile etater ved alvorlige hendelser, ulykker og katastrofer gjennomgås, med den målsetting å sette Forsvaret enda bedre i stand til å yte støtte til det sivile samfunn. Regjeringen tar sikte på å legge frem en ny langtidsplan for Stortinget våren 2012. Jeg vil legge stor vekt på å vurdere hvordan Forsvarets ressurser kan innrettes og disponeres mer hensiktsmessig med tanke på å kunne yte effektiv bistand til sivile myndigheter innenfor gjeldende oppgaver og ansvarslinjer. Det legges opp til å styrke HVs evne til å utføre sine militære oppdrag, noe som også gir bedre evne til å bistå sivile myndigheter ved behov.

7. HV-016 har etter det vi kjenner til gjennom mange års beredskapsøvelser i Oslo kunnet stille til operativ innsats i løpet av én time med 25-30 operatører hvor som helst i Oslo. I løpet av fire timer har de inkludert støtteelementer og med 75 % av styrken vært klare til å flyttes til innsats hvor som helst i landet. For Bergen, Stavanger og Trondheim kunne man stille med 15-20 operatører i løpet av én time.

- a. Hvilke avdelinger i Forsvaret innehar nå den operative kapasiteten HV-016 hadde kombinert med den samme meget korte responstid i de store byene etter at HV-016 ble lagt ned?*
- b. Ble det gjennomført en konsekvensutredning i forbindelse med nedleggelsen av HV-016?*

Svar:

- a. Den operative kapasiteten for å løse oppdragene, herunder bistand knyttet til samfunnssikkerhet, ivaretas blant annet i elleve innsatsstyrker i Landheimevernet. I Oslo kommer i tillegg HMKG med ansvar for kongevakt og sikring av kongehuset. For Oslo-området vedkommende må man kunne se innsatsstyrkene både i HV-01, HV-02, HV-03 og HV-05 – totalt 961 personell (tall pr. 26. oktober 2011) som en samlet ressurs. Alle disse enhetene har samme beredskapskrav som innsatsstyrkene for øvrig, men vil stille så raskt som mulig. Dette gjaldt også for HV-016, som var en integrert del av innsatsstyrkene.

Da anmodningen fra politiet i Oslo kom 22. juli 2011, var Forsvaret raskt klare med enheter, blant annet HV-02s innsatsstyrke og personell fra HMKG. Nedleggelsen av HV-016 hadde ingen betydning for verken responstiden eller for innsatsen.

HV-016 hadde et prioritert militært livvakt- og eskorteoppdrag, i tillegg til å være en integrert del av HVs innsatsstyrker med de oppdragene disse for øvrig hadde og

fortsatt har. Kompetansen i de tidligere HV-016-troppene søkes videreført gjennom egne innsatstropper i innsatsstyrken, eller ved at personellet er overført til områdestrukturen, bestående av forsterknings- og oppfølgingsstyrkene.

- b. HVs 016-tropper ble opprettet for å løse oppdrag basert på den trusselvurdering som eksisterte under den kalde krigen. En oppgave var å sikre militært nøkkelpersonell i krise og krig. Forsvarssjefen har innenfor de rammer som er gitt ham vurdert at det ikke lenger er behov for å opprettholde denne kapasiteten i HV. Som en konsekvens av denne vurdering ble HV-016 som egne tropper i innsatsstyrkene lagt ned.

8. I stortingsmøte 26. november 2010 ble statsråden utfordret av representanten Ine Marie Eriksen Søreide om følgende:

«Jeg registrerer at statsråden heller ikke i et åpent storting har evnen til å forklare hva som blant alle disse grunnene er den egentlige grunnen til at HV-016 legges ned».

Den samme statssekretær Ingebrigtsen sa på det samme møtet i Landsrådet for Heimevernet «Antiterroroppgaver er Politiet ansvarlig for, og ved anmodning vil relevante militære kapasiteter som FSK kunne anvendes».

Når HV-016 er lagt ned, og FSK for kortere eller lengre perioder er deployert i utlandet, f. eks. i Afghanistan, hvem er det da som ivaretar bistand til politiet ved behov? Og hvordan får dette konsekvenser for beredskapen i våre største byer?»

Statsråden svarte da: «Det er innsatsstyrkene. Og det er nettopp omstillingen av Heimevernet, kvalitetsreformen, som gjør Heimevernet bedre i stand til å møte et endret trusselbilde og endrede utfordringer».

Politiet har i sine formelle dokumenter, Politiets beredskapssystem (PBS) avskjært muligheten for å bruke Heimevernet til nettopp dette.

Deler statsråden Faremos syn om at innsatsstyrken kan dekke opp for FSK? Og hvis så, hvorfor er ikke sentrale formelle styringsdokumenter både i politiet og Forsvaret endret slik at innsatsstyrkene kan brukes til det samme som FSK?

Svar:

I utgangspunktet kan alle Forsvarets tilgjengelige ressurser ved behov bistå sivile myndigheter. I sammenheng med terrorisme, kan Forsvaret bistå med både anti-terrorkapasiteter og kontra-terrorkapasiteter.

HVs innsatsstyrker kan som HVs høyeste prioriterte avdeling etter anmodning bistå politiet og andre sivile myndigheter med anti-terrorkapasiteter. Dette gjelder særlig vakthold og sikring av viktige objekter og infrastruktur. Det er FSK som er forutsatt å kunne bistå politiet med kontra-terrorkapasitet.

Kontra-terroroppgaver er tiltak for aktivt å bekjempe terrorvirksomhet. Ved terrorhandlinger mot innretninger på kontinentalsokkelen har FSK en særlig rolle. Det har vært kapasitet tilgjengelig her hjemme for å ivareta denne beredskapsoppgaven, selv om deler av FSK har vært disponert i internasjonale operasjoner.

9. I redegjørelsen peker forsvarsministeren på de problemene som oppsto for Heimevernets personell med hensyn til tilgang på våpen og ammunisjon 22. juli. Blant annet måtte deler av personeller bruke øvingsammunisjon, og flere av personellet fikk ikke tennstempler til våpnene. Hvilke endringer er nå gjennomført for å hindre at tilsvarende problemer ikke kan oppstå dersom det nå blir anmodet om håndhevelsesbistand?

Svar:

Det vises til svar på spørsmål 3.

10. Heimevernets innsatsstyrke i HV 02 består av ca. 200 soldater, og har en responstid på ca. 24 timer. Forsterknings- og oppfølgingstyrken i områdestrukturen som skal støtte innsatsstyrken ved behov har syv til ti dagers responstid.

- a. Mener statsråden at dette er en stor nok styrke?
- b. Mener statsråden at dette er akseptable responstider dersom politiet anmoder om håndhevelsesbistand?

Svar:

- a. Ved behandlingen av Innst. S. nr. 318 (2007-2008), jf. St.prp. nr. 48 (2007-2008), sluttet Stortinget seg til en HV-struktur bestående av elleve distrikter. Strukturen ble videreført med en styrke på totalt 45 000 personell, fordelt på inntil 5 000 i innsatsstyrken, ca. 25 000 i forsterkningsstyrken og ca. 15 000 i oppfølgingsstyrken.

Det er variasjon av oppfyllingsgraden fra distrikt til distrikt, blant annet avhengig av befolkningsgrunnlaget og interesse i befolkningen for å tegne kontrakt. Oppfyllingsgraden varierer fra ca. 60 % til ca. 90 % av fullt oppsatt styrke. Landsdekkende oppfyllingsgrad pr. 26. oktober 2011 var ca. 70 %.

Pr. 26. oktober 2011 var innsatsstyrken i HV-02 på 273 personell, og forsterknings- og oppfølgingsstyrken på 4 459 personell. Det vises også til Innst. S. nr. 318 (2007-2008), jf. St.prp. nr. 48 (2007-2008). Forsvarets bidrag til ivaretagelse av samfunnssikkerheten skal gjennomføres med utgangspunkt i den struktur, kompetanse og de kapasiteter som er etablert for å løse Forsvarets primæroppgaver knyttet til militært forsvar. HV-02s operative styrker er satt opp innenfor den vedtatte heimevernsstruktur og etter en total operativ militær vurdering.

- b. Håndhevelsesbistand til politiet reguleres av bistandsinstruksen. Ved en bistandsanmodning fra politiet vil styrkene klargjøres og settes inn så fort som mulig, men de er ikke pålagt spesifikke klartider for dette. HVs beredskapstider er pålagt for å løse de militære oppgavene. Som nevnt i svaret på spørsmål 4, responderte innsatsstyrkene på politiets bistandsanmodninger som forutsatt, og var klare godt innenfor de beredskapstider som gjelder.

11. I et notat fra FOH datert 4. januar 2010 beskrives oppgaveporteføljen til den nå nedlagte HV-016-styrken blant annet slik:

«livvakt og eskortetjeneste... klarering av bygninger, herunder pågripelse støtte til politiet... bekjempning av mindre styrker... ressurs for overvåkning, informasjonsinnhenting og rekognosering ... sekundært løse andre oppdrag gitt av sjef HV-distrikt». HV-016 var en gripbar ressurs med rask responstid og tilstedeværelse i de større byene, som kunne bistå politiet med håndhevelsesbistand.

- a. *Hvilke kapasiteter av denne typen hadde Forsvaret til å bistå politiet i andre deler av landet enn det sentrale østlandsområdet 22. juli?*
 - b. *På hvilken måte vil behovet for håndhevelsesbistand fra Forsvaret bli ivaretatt i fremtiden?*
- a. Det siteres her fra et gradert dokument sendt fra Forsvarets operative hovedkvarter til Oslo og Akershus HV-distrikt 02. Innholdet i brevet kan derfor ikke kommenteres i et ugradert dokument.

22. juli 2011 hadde Forsvaret elleve innsatsstyrker, fordelt på elleve heimevernsdistrikter som, på anmodning, kunne yte bistand til politiet. I tillegg var FSK tilgjengelig innenfor sine beredskapskrav.

- b. Når det gjelder ivaretagelse av fremtidig behov for håndhevelsesbistand, vises det til bistandsinstruksen. Bistand fra Forsvaret skjer innenfor rammene av denne. Styrkene stilles til rådighet så raskt som mulig.

12. Det er blitt avdekket at heimevernssoldater måtte ha øvingsammunisjon i våpnene da de skulle vokte Oslos gater etter terrorangrepet. Dette fordi ammunisjonen HV-soldatene egentlig skulle ha fått, er lagret på Løten. Hva gjøres for å sikre at HV-soldaten får raskere tilgang til nødvendig utstyr ved en krisesituasjon?

Svar:

Det vises til svar på spørsmål 3.

Responstid

13. Den såkalte «plakaten på veggen» som kom i 1949 var et svar på erfaringene fra 9. april 1940. Direktivet gjelder den dag i dag. Direktivet fastslår at militære sjefer og befalingsmenn skal mobilisere uten ugrunnet opphold ved mistanke om væpnet angrep.

- a. *Hvilke vurderinger ble gjort av angrepets omfang og dimensjon i startfasen?*
- b. *Hvordan kunne man den første kritiske tiden etter bombeangrepet i regjeringskvartalet vite at dette ikke var starten på et angrep som i løpet av kort tid kunne følges opp av å slå ut kritisk infrastruktur og derigjennom ville kunne vanskeliggjøre varsling av Forsvarets ressurser?*

c. Om Norge ble ansett å være under angrep av ukjent omfang og fra ukjent hold – var de tiltak/mottiltak som ble iverksatt adekvate?

d. Hvorfor satte ikke enten statsråden, Forsvarets operative hovedkvarter eller den territoriale sjefen i Oslo-området umiddelbart alle Forsvarets tilgjengelige ressurser i beredskap som et føre-var grep?

Svar:

- a. Etter eksplosjonen i regjeringskvartalet kunne man ikke utelukke at det ville komme flere rettede angrep. Forsvarets innledende forberedelser og innsats ble vurdert i forhold til en slik mulighet.
- b. Det var usikkert om det også ville komme nye angrep rettet mot deler av kritisk infrastruktur. Varsling av Forsvarets avdelinger kan foregå på ulike kanaler, men man ville ikke hatt noen garanti mot at varsling kunne blitt vanskeliggjort hvis ytterligere anslag hadde funnet sted.
- c. Ganske umiddelbart etter eksplosjonen i regjeringskvartalet foretok E-tjenesten undersøkelser av eventuelle spor fra utlandet, og det ble igangsatt analysearbeid innenfor E-tjenestens ansvarsområde. Det ble tidlig klarlagt at det var tale om et terrorangrep, og at eksplosjonen i regjeringskvartalet ikke var en ulykke. Derneft ble det avklart at terrorhandlingen hadde innenlands opphav. Før disse vurderingene ble endelig trukket, var det iverksatt egne terrorberedskapstiltak ved militære avdelinger over hele landet, herunder vakthold og sikring av Forsvarets ledelsesbygg på Akershus, i tillegg til ved de kongelige residenser. De innledende tiltak var med andre ord tilpasset håndtering av en/flere terrorhendelser.
- d. Det ble relativt raskt klart at man 22. juli stod en overfor en terrormisgjort med politiet som primæransvarlig for krisehåndteringen. Det forelå med andre ord ikke en situasjon som kunne defineres som «væpnet angrep» i henhold til FN-paktens artikkel 51. Utover Forsvarets egne sikringsoppgaver og beskyttelsestiltak, ble Forsvarets innsats derfor et spørsmål om bistand til politiet. På denne bakgrunn ga forsvarsministeren 22. juli kl. 16.21 beskjed til Forsvarsdepartementet om at alle bistandsanmodninger fra politiet skulle etterkommes raskt og effektivt. Alle anmodninger fra politiet ble etterkommet og effektivt med god margin innenfor gjeldende beredskapstider.

Samtidig hadde mange av Forsvarets avdelinger på nevnte tidspunkt allerede iverksatt egne interne forberedelser i påvente av mulig anmodning fra politiet. Mange avbrøt på eget initiativ ferie og meldte seg til tjeneste ved sin avdeling. Det ble svært raskt opprettet kontakt på taktisk nivå mellom politiet og enkelte avdelinger i Forsvaret som er spesielt forberedt på å bistå politiet i slike situasjoner. Situasjonssenteret ved den øverste ledelsen i Oslo tok raskt kontakt med Forsvarets operative hovedkvarter i Bodø. Eksplosivrydderesressurser ble klargjort og tidlig satt i

aksjon. Bell-helikoptrene på Rygge ble klargjort før den formelle bistandsanmodningen kom. Både FSK og HV igangsatte tidlig egne forberedelser for å kunne bistå dersom politiet skulle be om det.

«Plakaten på veggen» fra 1949 referer til en situasjon hvor væpnet angrep på Norge finner sted. Hendelsene 22. juli dreide seg om terror, og ikke om «væpnet angrep» i folkerettslig forstand. Intensjonen i «Plakaten på veggen» gjorde seg like fullt gjeldene 22. juli, gjennom de egeninitiativ og de interne forberedelser som ble gjort av militært personell og avdelinger i Forsvaret umiddelbart etter eksplosjonen i regjeringskvartalet.

Langtidsplanen for Forsvaret

14. I redegjørelsen sier forsvarsministeren at sivilt-militært samarbeid vil være en viktig del av den kommende langtidsplanen for Forsvaret. Hvilke konkrete samarbeidsområder ser statsråden for seg at kan være aktuelle og gjennomførbare?

Svar:

Det legges i langtidsplanen opp til å videreføre det godt etablerte sivil-militære samarbeidet. Heimevernet har særlige oppgaver knyttet til sivilt-militært samarbeid. Videre vil dette gjelde de av Forsvarets enheter som har rutinemessige sivilt rettede oppgaver som en vesentlig del av sin portefølje. Eksempler på dette er Kystvakten, Grensevakten, HMKG og E-tjenesten. Det gjelder også den mer ad hoc-pregede bistanden som, etter anmodning, ytes til politiet og andre sivile myndigheter ved ulykker, naturkatastrofer og alvorlig kriminalitet. Alle Forsvarets tilgjengelige ressurser kan i utgangspunktet stilles til rådighet for å ivareta samfunnssikkerheten, avhengig av den faktiske situasjonen og sivile myndigheters behov. Videre vil langtidsplanen også omtale den sivile støtte til Forsvaret i krise og krig.

Støtten til samfunnssikkerhet skal i prinsippet ikke være dimensjonerende for Forsvarets struktur. Jeg vil imidlertid legge stor vekt på hvordan Forsvarets ressurser kan innrettes og disponeres mer hensiktsmessig med tanke på å kunne yte effektiv bistand til sivile myndigheter innenfor gjeldende oppgaver og ansvarslinjer. For eksempel har samhandling, øving og trening mellom FSK, med nødvendige støtte-elementer, og politiet vært utviklet over flere år og vil fortsette. Jeg vil vurdere hvordan Forsvarets samlede spesialstyrkekapasitet kan settes i best mulig stand til å yte bistand til politiet. Videreføring av helikopterberedskapen på Rygge vil bli vurdert, og jeg vil vurdere hvordan Forsvarets samlede helikopterressurser kan utnyttes på en best mulig måte for også å kunne bistå sivile myndigheter ved behov. Jeg vil også vurdere HVs evne til å utføre sine militære oppdrag med særlig vekt på objektsikring, noe som også vil gi bedre evne til å bistå sivile myndigheter. Det vil også vurderes om prosedyrene knyttet til bistand kan gjøres enda mer effektive, og om andre regelverk for sivilt-militært samarbeid kan videreutvikles.

I sin redegjørelse for Stortinget 10. november 2011 erkjente statsråd Faremo at 22.juli-kommisjonen i sin rapport vil kunne komme med anbefalinger som også har konsekvenser for Forsvarets rolle i krisehåndteringssammenheng. Det ble samtidig understreket at Forsvaret kan bli pålagt flere eksplisitte, men begrensede oppgaver knyttet til ivaretagelse av samfunnssikkerheten. 22.juli-kommisjonen vil fremlegge sin rapport etter at den nye langtidsplanen for Forsvaret er behandlet i Stortinget. Eventuelle konsekvenser for Forsvaret av 22.juli-komiteens anbefalinger vil bli fulgt opp av Forsvarsdepartementet i den videre kontinuerlige langtidsplanleggingen.

Spørsmål opprinnelig stilt til justisministeren (spørsmål nr. 8, objektsikkerhet)

Sikkerhetsloven ble vedtatt i 1998, mens forskriften for objektsikring kom først i 2010. Hvorfor tok det 12 år?

Svar:

En arbeidsgruppe ble nedsatt sommeren 2000 for å utarbeide et forslag til forskrifter om objektsikkerhet. Arbeidsgruppen foreslo i sin anbefaling i mai 2002 en rekke lov- og forskriftsendringer, herunder at sikkerhetslovens virkeområde burde utvides til også å omfatte private rettssubjekter. Arbeidsgruppens rapport ble sendt på bred høring. De fleste høringsinstanser uttalte seg positivt til høringsforslaget. Det ble imidlertid reist en rekke innvendinger mot å utvide sikkerhetsloven til å gjelde for private virksomheter, særlig sammen med innføring av et krav til sikkerhetsklarering. Med bakgrunn i høringsrunden, ble det igangsatt et lovarbeid. Mens dette arbeidet pågikk opprettet Justisdepartementet i 2004 *Infrastrukturutvalget* for å se nærmere på sikring av landets kritiske infrastruktur. Lovarbeidet ble stilt i bero i påvente av dette utvalgets rapport. Rapporten som ble avgitt i april 2006 (NOU 2006:6 *Når sikkerheten er viktigst*) anbefalte en videreføring av arbeidet med endring i sikkerhetsloven mht. objektsikkerhet, men at virkeområdet til loven ikke burde utvides til å omfatte private rettssubjekter. Forsvarsdepartementet sluttet seg i høringsrunden til Infrastrukturutvalgets anbefaling, og gjenopptok lovarbeidet med dette som grunnlag.

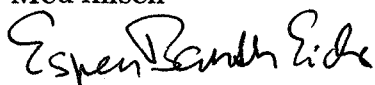
Lovproposisjon om endring i sikkerhetslovens bestemmelser om objektsikkerhet ble fremmet i desember 2007 (Ot. prp. nr. 21 for 2007-2008) og vedtatt av Stortinget i mars 2008 (Innst. O. nr. 33 for 2007-2008). Endringen innebar en lovfesting av prinsippene for utvelgelse og klassifisering av skjermingsverdige objekter etter en skadevurdering ut fra felles kriterier, og anvendelsen av sikkerhetstiltak bygd på et felles sett av regler.

Det ble deretter igangsatt et arbeid for å utarbeide forskrift om objektsikkerhet, med nærmere bestemmelser for operasjonalisering av de nye lovbestemmelsene. Forskriften ble ferdigstilt høsten 2010, med virkning fra 1. januar 2011, samtidig som lovendringen fra 2008 trådte i kraft.

Når det gjelder tidsbruken vil jeg påpeke at siden sikkerhetsloven er sektorovergripende, et prinsipp som i dagens trusselbilde er av stor betydning, innebærer dette en bredere tilnærming og medvirkning enn det som er normalt for mer sektororientert regelverk.

Jeg vil dessuten understreke at man også før 2011 har hatt regler om objektsikring. Ved siden av sikkerhetslovens egne lovbestemmelser reguleres forebyggende objektsikkerhet gjennom særlover, forskrifter og instruksjoner innenfor ulike samfunnssektorer, som Forsvaret, olje- og gassektoren, telesektoren og kraftforsyningen. Med endringene i sikkerhetsloven og objektsikkerhetsforskriften har vi imidlertid fått et mer samordnet regelverk som ivaretar alle relevante samfunnsområder.

Med hilsen

A handwritten signature in black ink that reads "Espen Barth Eide". The signature is written in a cursive, flowing style.

Espen Barth Eide